

10. SINIF NÜFUS DERS NOTLARI

NÜFUS : Sınırları belli bir alanda yaşayan insan sayısına nüfus denir.

Dünya tarihinde ilk nüfus sayımı yapan ülke Danimarka olmuştur. Ülkedeki asker sayısını öğrenmek için bu sayımı gerçekleştirmişlerdir. Osmanlı döneminde ilk nüfus sayımı II.Mahmut zamanında yapılmıştır.

Cumhuriyet dönemi Türkiye'de ise ilk nüfus sayımı 1923 yılında yapılmıştır.

Nüfus sayımları sonucunda;

- Nüfusun sayısı
- Artış hızı
- Yaş grupları
- Cinsiyet durumu
- Eğitim durumu
- iç ve dış göçler
- nüfusun sektörel dağılımı

UYARI

Bir ülkenin nüfusunun niteliklerini bilmesi, kalkınma önceliklerini belirlemesi açısından önemlidir.

Yeryüzünde nüfus dağılımını etkileyen faktörler:

- iklim ve bitki örtüsü
- Yükselti ve yer şekilleri
- Denizler, göller, akarsular
- Yer altı zenginlikleri
- Toprak verimlilikleri
- Enlem

Dünyada nüfus dağılımına kıtalar genelinde bakıldığında en sık nüfusa sahip alan kıta Asya kıtası en az nüfusa sahip kıtaların başında ise Avustralya ve Afrika kıtası gelmektedir. Asya kıtasında özellikle **Çin, Hindistan, Endonezya ,Malezya, Pakistan** gibi ülkelerde nüfusun 1 milyar ve üzerinde olduğu görülmektedir.

Buna karşılık Avustralya kıtasında nüfus seyrekdir. Çünkü kıta bir ada olup diğer kıtalarla bağlantısı kopuktur. Ayrıca kıtada çöl iklimi, tropikal iklim, Akdeniz iklimi gibi değişik iklimlerin bulunması yaşamı zorlaştırır.

Afrika kıtasında ise aşırı kuraklık ve sıcaklıkların yüksek olması insan yaşamını zora koşturmaktadır. Yiyecek kaynaklarının kıt olması sağlık koşullarının yetersiz olması kıta üzerindeki ülkelerde iç

karışıklıkların yaşanması bu ülkelerdeki yaşam süresinin kısa olmasına etki etmektedir.

Avrupa kıtasında ve Kuzey Amerika kıtalarında ise Sanayi sektörünün gelişmesi teknolojinin kullanılması buradaki nüfusun kalitesini artırmıştır. Bu kıtalarda nüfus yapısı sıktır. Ancak daha çok dışarıdan gelen göçlerle nüfusları artmaktadır.

DÜNYADA NÜFUSUN EN SIK OLDUĞU YERLER

- Güney Asya (Muson Asyası)
- Kuzey Amerika ülkeleri(Kanada, ABD)
- Batı Avrupa ülkeleri(Almanya, Fransa, İngiltere)

DÜNYADA NÜFUSUN EN Seyrek OLDUĞU YERLER

- Orta Afrika ülkeleri(Sudan, Çad, Somali..)
- Avustralya kıtasının ortası
- Yüksek dağlık alanlar
- Sık ormanlarla kaplı ekvatorial bölgeler
- Kutuplar
- Çöller

Dünya ülkeleri nüfuslarının artış veya azalma durumlarına göre değişik nüfus projeksiyonları geliştirirler. Kimi ülkeler nüfus sayılarını artırmak isterken kimileri ise azaltma yönünde politika uygularlar.

Örneğin Çin 1979 yılından bu yana nüfus sayısını azaltma yönünde politikalar uygulamıştır. Buna karşılık Almanya, Fransa gibi ülkelerde nüfuslarının yaşanması nedeniyle doğal nüfus artışı yönünde politikalar uygulamışlardır.

Not. Bir ülkede nüfus artışının azalmasının iki temel nedeni vardır.

- 1- Doğal nüfus artışı yada azalması
- 2- Göçlerdir.

HIZLI NUFUS ARTIŞININ ORTAYA ÇIKARDIĞI SONUÇLAR:

- Doğal kaynaklar hızla tükenir. doğal çevre yapısı bozulur.
- İşsizlik artar
- Kişi başına düşen milli gelir payı azalır.
- İhracat ve yatırımlar azalır
- Dışarıya göç artar.
- Konut açığı ortaya çıkar çarpık kentleşme gelişir.
- Eğitimde istenen seviye yakalanamaz
- Sağlık ulaşım iletişim gibi sektörler geri kalır.
- Trafik sorunları ve diğer sosyal problemler ortaya çıkar

HIZLI NUFUS AZALIŞININ ORTAYA ÇIKARDIĞI SONUÇLAR:

- İşsizlik azalır.
- Kişi başına düşen milli gelir payı artar.
- İhracat ve yatırımlar artar.
- Dışarıya göç azalır.
- Planlı kentleşme görülür.
- Eğitimde istenen seviyeye ulaşılır.
- Sağlık ulaşım iletişim gibi sektörler gelişmiştir..
- Trafik sorunları ve diğer sosyal problemler daha az yaşanır.
- Ülkede genç nüfus sayısı az olacağı için sanayide çalışacak ara elemana daha çok ihtiyaç duyulur.

NÜFUS PİRAMİTLERİ

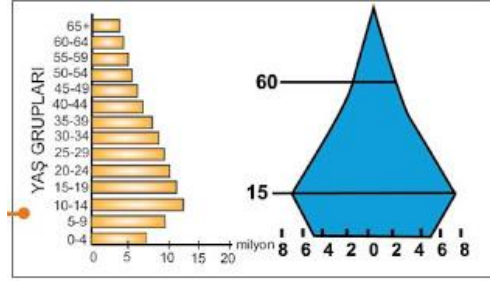
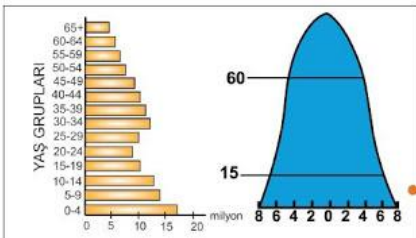
Her ülkenin nüfus yapısına göre oluşturulan sayısal verilerden elde edilen grafiklere nüfus piramidi denir.

Nüfus piramitlerine bakarak :

- Ülkenin ekonomik yapısı
- Toplam nüfus miktarı
- Nüfusun yaş ve cinsiyet durumu
- Ortalama yaşam süresi gibi konularda bilgi edinebiliriz

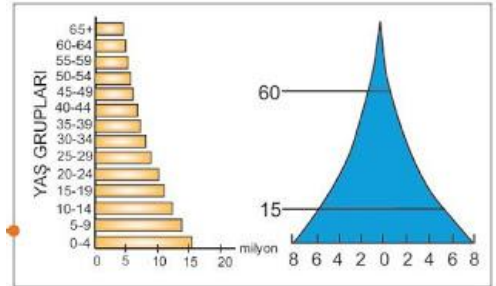
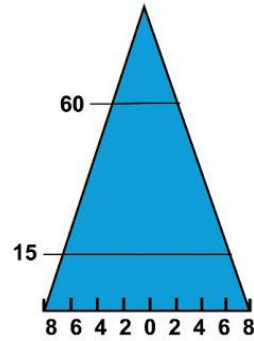
GELİŞMİŞ ÜLKELERİN NÜFUS PİRAMİTLERİ VE ÖZELLİKLERİ

- Nüfus artış hızı düşüktür, genç nüfus oranı azdır.
- Nüfusun büyük kısmı şehirlerde yaşar
- Tarımda makineleşme görülür.
- Bebek ölüm oranları düşüktür.
- Yaşam standartları yüksektir. ortalama yaşam süresi uzundur.
- Kişi başına düşen milli gelir payı yüksektir. Ülkenin kalkınma hızı fazladır.
- İhracatta sanayi ürünlerinin payı fazladır.
- Aktif nüfus oranı yüksektir. Ve çalışan işçilerin nitelikleri fazladır.

GELİŞMEMİŞ ÜLKELERİN NÜFUS PİRAMİTLERİ VE ÖZELLİKLERİ

- Nüfus artış hızı yüksektir, genç nüfus oranı fazladır.
- Nüfusun büyük kısmı köylerde ve kasabalarda yaşar
- İlkel tarım metodları uygulanır.
- Bebek ölüm oranları yüksektir..
- Yaşam standartları düşüktür. ortalama yaşam süresi kısadır.
- Kişi başına düşen milli gelir payı azdır. Ülkenin kalkınma hızı yavaştır.
- İhracatta tarım ve hayvancılık ürünlerinin payı fazladır.
- Aktif nüfus oranı düşüktür.. Ve çalışan işçilerin nitelikleri azdır.

GÖÇLER VE SONUÇLARI

Göç: İnsanların doğal, ekonomik, sosyal ve siyasal nedenlerden dolayı sürekli yaşadığı yerlerden başka yerlere tolu olarak veya bireysel olarak yerleşmeleri olayına Göç denir. Göç olayının temelindeki faktör insanların geçimlerini sağlamak için tarım, hayvancılık, açısından elverişli yerleri elde etme isteğidir. İnsanların nüfusları artınca doğal kaynaklar artan nüfusu beslemekte yetersiz olduğu yerlerden, tarım hayvancılık potansiyeli fazla olan yerlere doğru gitmektedirler. Göçler bireysel veya toplu olabilir. Bu olay sürekli veya geçici olabilir. Göç olayları bazen gönüllü, bazen de zorunlu olabilir. Göçler bazen kısa mesafeli olduğu gibi, bazen de uzun mesafelerde gerçekleşebilir.

GÖÇLERLE İLGİLİ KAVRAMLAR

Net göç: Belirli bir alanın aldığı göçle verdiği göç arasındaki farktır. Belirli bir alanın aldığı göç verdiğinden fazla ise net göç vardır.

İç göç: Ülke sınırları içindeki belirli alanlar (il, bölge v.b.) arasındaki nüfus hareketliliği iç göç olarak tanımlanmaktadır.

Mevsimlik Göç: Kırsal kesimdeki bazı ailelerin büyük şehirlere, tarımın yoğun olarak yapıldığı yerlere, yaz turizminin geliştiği yerlere bir müddet çalışmak üzere göç etmeleri ile gerçekleşir.

Dış Göç: Bir ülkeden diğer bir ülkeye yapılan göçlere dış göç denir.

Alınan göç: Ülke sınırları içindeki, belirli bir alana diğer alanlardan gelen göçtür.

Verilen göç: Ülke sınırları içindeki belirli bir alandan, diğer alanlara giden göçtür.

Yurt dışından gelen göç: Nüfus sayımında ülke sınırları içinde ikamet ettiği halde beş yıl önce yurt dışında ikamet eden nüfustur.

Göçlerin coğrafya açısından önemi:

1- Nüfusu artırma ve azaltma etkisi vardır. Bir bölgedeki nüfusun, artmasında veya azalmasında göçlerin büyük etkisi vardır.

2- Nüfusun dağılışını etkileyerek coğrafyayı değiştirmektedir. Bu yüzden de coğrafyanın konusunu oluşturmaktadır.

MÜBADELE GÖÇLERİ: (Yer Değiştirme)

Bir antlaşmanın esaslarına dayanılarak yapılan, ülke

nüfuslarının karşılıklı olarak yer değişmesi ile oluşan göçlerdir.Örneğin Kurtuluş Savaşı sonrası Yunanistan ile yapılan anlaşmalarla ülkemizde yaşayan Rumlar ile Yunanistan'daki Türkler arasında yer değiştirme göçleri yaşanmıştır.

Lozan Barış Antlaşması ile Türkiye ile Yunanistan arasında nüfus mübadelesi protokolü imzalanmıştır. Bu göçler Romanya ile Bulgaristan arasında da olmuştur. Bu protokol ile İstanbul'daki Rumlar ile Batı Trakya'daki Türkleri kapsamıştır. Bu protokol ile Yunanistan'dan 400.000 Türk Türkiye'ye, Buna karşılık Türkiye'den 150.000 Rum Yunanistan'a gitmiştir. Bu göçler insanların gönüllü olarak yaptıkları göç hareketleri olmayıp, zorunlu göçlerdir.

BeyinGöçü:

Bilim ve teknolojinin gelişmesine katkıda bulunabilecek nitelikteki elemanları çalışmak üzere başka ülkelere göç emesi olayına **Beyin Göçü** denir.

İyi eğitilmiş elemanların daha iyi çalışma olanakları sağlayan ülkelere gitmesiyle oluşan göçlerdir. Az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin nitelikli kişilerinin sanayileşmiş ülkelere gitmesidir. Örneğin II. Dünya Savaşı sırasında Alman bilim adamlarının ABD'ye göçü bu türdendir. Göç veren ülkeler açısından en büyük kayıp olarak değerlendiren göçtür. Ekonomisi gelişmemiş ülkelerin yüksek paralar harcayarak yetiştirdiği elemanlar ellerinden kaçırmaktadır. Ülkeler arasında gelişmişlik farkının artmasına neden olmaktadır. Zor şartlarda yetiştirdikleri kaliteli elemanları kaybeden gelişmekte olan ülkelerin kalkınmaları yavaşlamaktadır. Özellikle beyin göçü 1960 yıllardan itibaren artmaya başlamıştır. Doktor, mühendis, ekonomist, sanatçı v.b. alanında iyi yetişmiş insanların göç etmesi, ülkemizde de önemli bir sorundur.

En çok Beyin göçü veren ülkeler: Hindistan, Pakistan, Çin, Filipinler, Cezayir, Fas, Tunus, İran, Nijerya, orta Asya devletleridir.

En Çok Beyin Göçü alan ülkeler: A.B.D. Kanada, Avustralya, Güney Afrika Cumhuriyeti, Almanya, Fransa, İsviçre, İsveç, Norveç, vb.

Bazı ülkeler beyin göçü alırken aynı zamanda beyin göçü verebilir. Kanada bunun en iyi örneğidir. Ülkemize de son yıllarda bazı Orta Asya devletlerinden az sayıda yetişmiş insan gelmektedir. Avrupa ve ABD'de çok sayıda Türk uzman başka ülkeler için çalışmaktadır bu da ülkemiz için bir

kayıptır.

Beyin göçünün başlıca nedenler:

- 1.Sanayileşmiş ülkelerin ödedikleri yüksek ücretler
- 2.Çalışma şartlarının kolaylığı, teknoloji ve gelişmelerden en iyi şekilde yararlanma imkânı
- 3.Göç gönderen ülkede iyi yetişmiş kişilerin kendi alanı ile ilgili uygun iş bulmakta zorlanmaları veya kariyer yapmakta imkân bulamamaları.

İşçiGöçleri:

Ekonomik gelişmenin yavaş olduğu ülkelerde iş olanaklarının az olması, bu imkânların geliştiği ülkelere ve bölgelere doğru göçlere neden olmaktadır. İşsizlik nedeniyle yapılan göçlere işgücü göçü denir. İşgücü göçleri mevsimlik, kısa süreli veya uzun süreli olabilir. Örneğin ülkemizde yaz mevsiminde pamuk işçilerinin Çukurova'ya gelmesi mevsimlik işgücü göçüdür.

II. Dünya Savaşından sonra yıkılan Avrupa ekonomisini yeniden kurmak için 1952- 1954 yılları arasında Almanya, Fransa, Belçika, Avusturya, Hollanda gibi ülkeler kalkınma hamlesi başlatmış, bu hamle sonucu yetersiz gelen işgücünü karşılamak için dış ülkelere işçi talebinde bulunmak zorunda kalmışlardır. 1952 de Federal Almanya yabancı işçi çalıştırmaya başlamıştır. Avrupa'da yukarıda sayılan gelişme hamlesi başlatan ülkelerde Almanya'yı takip ederek yabancı işçi çalıştırmaya başlamışlardır. Bunlara karşılık ise gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkelere yaşanan işsizlik sonucu birçok ülke de dış ülkelere işgücü göçü vermeye başlamışlardır. **Avrupa'da Yunanistan, İspanya, Portekiz, Yugoslavya, İtalya vb, Afrika'da Cezayir, Fas, Tunus, gibi sömürge devletleri de Avrupa ülkelerine işgücü vermişlerdir.** Bu gün ise dünyada başta Asya, Afrika, Güney Amerika'nın gelişmekte olan ve geri kalmış ülkeleri başta **Avrupa, Kuzey Amerika, (ABD, Kanada) ve Avustralya'ya işgücü vermektedir.** Özellikle bu gelişen ülkeler artık vasıfsız işçileri pek almamakta yetişmiş, kaliteli eğitimli insanları almaktadır. Artık bu olay daha çok beyin göçüne doğru dönmüştür.

Türkiye'de yurt dışına işgücü veren ülkelerin başında gelmektedir. Ülkemizde iş gücü göçleri 1960'tan sonra başlamıştır. Türkiye göç veren bir ülke olmaya başladı. Bu yıllarda başta batı Avrupa ülkelerine olmak üzere

Avrupa'nın diğer ülkelerine de işgücü göçü meydana gelmiştir.

1958-1986 arasında başta Almanya olmak üzere Fransa, Hollanda, Avusturya, İsviçre, Danimarka, İngiltere ve İsveç 1,3 milyon işçi göç etti.

İNSANLARI GÖÇE İTEN SEBEPLER AÇISINDAN GÖÇLER:

- 1- **Zorunlu göçler:** Savaşlar, sınır değişiklikleri, Mübadele (Antlaşmalarla sağlanan nüfus değişiklikleri),Etnik baskılar, Salgın hastalıklar, doğal afetler, Kamulaştırma sonucu oluşan göçlerdir.
- 2- **Gönüllü Göçler:** İş bulmak, eğitim görmek, sağlık şartlarından yararlanmak, macera aramak, Şehirdeki kültürel sanatsal faaliyetlerden yararlanmak, beyin göçü gibi göçlerdir

Gidilen yere göre göç Tipleri (OLUŞTUKLARI YERE GÖRE)

1- **İç Göçler:** Herhangi bir ülkenin sınırları içinde oluşan göçlerdir. Bu yer değiştirme hareketi sırasında ülke nüfusunda herhangi bir değişme söz konusu değildir. Genellikle iç göçlere bağlı olarak kent nüfusları artarken, kırsal nüfus azalmaktadır.

İç göçler;- Kırsal alandan kırsal alana, -Kırsal alandan kentlere, -Kentlerden kentlere, -Kentlerden kırsal alana doğru olmaktadır.

İç göçlerin en fazla görüleni kırsal alandan kentlere doğru olanıdır. Verimli tarım alanları, endüstrinin geliştiği bölgeler, ticaret merkezleri, maden yatakları bakımından zengin olan bölgeler ve turistik yöreler göçmen çekerler.

İç göçler ikiye ayrılır:

A-Mevsimlik Göçler: Genel olarak tarım işçilerinin oluşturduğu göçlerdir. Ayrıca inşaat, işçileri, yaylacılık ve inşaat işçileri ve turizm sezonu işçileri gibi.

B- Sürekli Göçler: İnsanların yaşadığı yerlere bir daha geri dönmek üzere ve gittikleri yerlerde sürekli kalmasıyla oluşan göçlerdir.

2-**Dış Göçler:** Bir ülkeden başka ülkelere olan göçlerdir. Göç veren ülkenin nüfusu azalır. Alanın ise artar.

Nüfus ve göç etkinlikleri

Doğru yada Yanlış olarak değerlendiriniz

- 1- Almanya dışarıya göç verir.
- 2- Nüfus piramitlerine bakarak toplam nüfus sayısı elde eldir.
- 3- Geri kalmış ülkelerde doğal nüfus artışı yüksektir.
- 4- Gelişmiş ülkelerde ortalama yaşam süresi kısadır.
- 5- Nüfusun sektörel dağılımında sanayi ön plana ise ülke geri kalmıştır.
- 6- Hizmet sektörü Almanya'da Hindistan'a göre daha fazla gelişmiştir.
- 7- İlk nüfus sayımı Norveç'te yapılmıştır.
- 8- Yer şekillerinin bozuk olduğu yerlerde nüfus daha seyrek.
- 9- İklimin çok sıcak ve nemli olduğu ekvatorial sahalarda nüfus azdır.
- 10-Gelişmiş ülkelerde okur yazar oranı azdır.
- 11- Bir ülkeden başka bir ülkeye gitmeye dış göç denir.
- 12-Adana'ya pamuk toplamak için gidilirse tarım göçü yapılmış olur.
- 13-Yunanistan ile Türkiye arasında yapılan göçe mübadele göçü denir.
- 14-ABD ye eğitim görmek için yapılan göç. Turistik göçtür.
- 15-Mezopotamya bölgesi verimli tarım alanları ve sulak arazisi nedeniyle yıllardan beri sık nüfuslu alanların başında gelir.
- 16-Çarpık kentleşme hızlı nüfus artışının bir sonucudur.
- 17-Türkiye de göçün yönü kentten köye doğrudur.
- 18-Afrika kıtası nüfusun seyrek olduğu yerler arasındadır.
- 19-Batı Avrupa ülkelerinde nüfus sanayinin gelişmesine bağlı olarak her geçen yıl azalmıştır.
- 20-Çin Orta asya ülkeleri içinde en fazla nüfusa sahip ülkedir.

Örnek test soruları